

A Magyar Nemzeti Bank 11/2016. (XII.1.) számú ajánlása az árnyékbanki tevékenységet végző szervezetekkel szembeni kitétségek korlátozásáról

I. Az ajánlás célja, hatálya és alkalmazási szintje

Az ajánlás célja az árnyékbanki tevékenységet végző szervezetekkel szembeni kitétségek korlátozásával kapcsolatban a Magyar Nemzeti Bank (a továbbiakban: MNB) elvárásainak megfogalmazása, és ezzel a jogalkalmazás kiszámíthatóságának növelése, a vonatkozó jogszabályok egységes alkalmazásának elősegítése.

Az ajánlás kidolgozása során figyelembe vételre került a hitelintézetekre és befektetési vállalkozásokra vonatkozó prudenciális követelményekről és a 648/2012/EU rendelet módosításáról szóló 2013. június 26-i 575/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (a továbbiakban: CRR).

Az MNB jelen ajánlás közzétételével biztosítja az Európai Bankhatóság (a továbbiakban: EBA) által kiadott, az árnyékbanki tevékenységet végző, banki tevékenységeiket szabályozott kereteken kívül folytató szervezetekkel szembeni kitétségek korlátozása az 575/2013/EU rendelet 395. cikkének (2) bekezdése szerint című iránymutatásnak (EBA/GL/2015/20) való megfelelést.

Magyarországon a hitelintézetek és befektetési vállalkozások esetében árnyékbanki tevékenységet végző szervezetekkel szembeni kitétségek elsősorban a pénzügyi csoporthoz nem tartozó pénzügyi vállalkozásokkal, illetve a rövid lejáratú eszközökbe fektető pénzügyi alapokkal szemben állhatnak fent. A hivatkozott EBA iránymutatás MNB általi implementálásának jelentőségét emeli az, hogy egyes hazai hitelintézetek esetében is jelentkeztek már az árnyékbanki rendszerbe tartozó szervezetekkel, így különösen a pénzügyi csoporthoz nem tartozó pénzügyi vállalkozásokkal szembeni kitétségekhez kapcsolódó veszteségek. A pénzügyi stabilitás érdekében ezért fontos, hogy a jövőben a hazai hitelintézetek és befektetési vállalkozások is nagyobb figyelmet szenteljenek az árnyékbanki szervezetekkel szembeni kitétségeik kockázatának felmérésére és korlátozására.

Az ajánlás célja, hogy rögzítse azokat a módszereket, amelyeket az intézményeknek belső folyamataik és szabályzataik részeként alkalmazniuk kell az árnyékbanki tevékenységet végző szervezetekkel szembeni kitétségekből eredő koncentrációs kockázat vizsgálata és kezelése során. Ezen belül az ajánlás meghatározza azokat a szempontokat, amelyek az árnyékbanki tevékenységet végző szervezetekkel szembeni kitétségekre vonatkozó összesített limitek, valamint az ilyen szervezetekkel szembeni egyedi limitek meghatározásánál alkalmazandók.

Az ajánlás címzettjei a hitelintézetek és a befektetési vállalkozások (a továbbiakban együtt: intézmény).

Az ajánlásban foglaltak alkalmazási szintje (egyedi, szubkonszolidált, konszolidált) megegyezik azzal a szinttel, ahogyan az intézmény a CRR NEGYEDIK RÉSZÉBEN foglalt nagykockázat-vállalási előírásokat alkalmazza.

II. Értelmező rendelkezések

1. Jelen ajánlás alkalmazásában:

- 1.1. *árnyékbanki tevékenységet végző szervezet*: egy vagy több, a pénzügyi közvetítés körébe eső tevékenységet folytató, az árnyékbanki tevékenységet végző szervezetek köréből kizárt vállalkozásnak nem minősülő vállalkozás;
- 1.2. *árnyékbanki tevékenységet végző szervezettel szembeni kitétség*: az árnyékbanki tevékenységet végző szervezettel szembeni egyedi kitétség, amelynek értéke – figyelembe véve a CRR 399–403. cikke szerinti hitelkockázat-mérséklés és a CRR 400. cikke, valamint 493. cikk (3) bekezdése szerinti mentességek hatását – eléri vagy meghaladja az intézmény CRR 4. cikk (1) bekezdés 71. pontjában meghatározott figyelembe vehető tőkéjének 0,25%-át;
- 1.3. *árnyékbanki tevékenységet végző szervezetek köréből kizárt vállalkozás*:
 - 1.3.1. azon vállalkozás, amely egy tagállami intézménynek a CRR 4. cikk (1) bekezdés 47. pontjában meghatározott összevont helyzete alapján összevont alapú felügyelet alá tartozik;
 - 1.3.2. harmadik ország illetékes hatóságának a harmadik ország jogszabályai szerinti, összevont alapú felügyelete alá tartozó vállalkozás, amennyiben a harmadik ország által alkalmazott prudenciális és felügyeleti követelmények legalább egyenértékűek az Európai Unió által alkalmazottakkal;
 - 1.3.3. az 1.3.1. és 1.3.2. pont hatálya alá nem tartozó, alábbi pénzügyi szervezet:
 - 1.3.3.1. tagállami hitelintézet;
 - 1.3.3.2. tagállami befektetési vállalkozás;
 - 1.3.3.3. harmadik országbeli hitelintézet, amennyiben a harmadik ország által az adott intézményre alkalmazott prudenciális és felügyeleti követelmények legalább egyenértékűek az Európai Unió által alkalmazottakkal;

- 1.3.3.4. elismert harmadik országbeli befektetési vállalkozás;
- 1.3.3.5. valamely EGT-tagállam illetékes hatósága vagy harmadik országbeli illetékes hatóság által engedélyezett és felügyelt, valamint szigorúságuk tekintetében az intézményre alkalmazandóhoz hasonló prudenciális követelmények alá tartozó pénzügyi vállalkozás, amennyiben az intézménynek az érintett pénzügyi vállalkozással szembeni kitétsége a CRR 119. cikk (5) bekezdése értelmében intézménnyel szembeni kitétséggént kezelendő;
- 1.3.3.6. a CRD 2. cikk (5) bekezdés 2–23. pontjában, valamint a 9. cikk (2) bekezdésében említett szervezet;
- 1.3.3.7. tagállami biztosítói holdingtársaság, biztosító, viszontbiztosító, illetve harmadik országbeli biztosító vagy viszontbiztosító, feltéve, hogy az érintett harmadik ország felügyeleti rendszere az Európai Unió előírásaival egyenértékűnek minősül;
- 1.3.3.8. a biztosítási és viszontbiztosítási üzleti tevékenység megkezdéséről és gyakorlásáról szóló 2009. november 25-i 2009/138/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (Szolvencia II) 4. cikke értelmében az irányelv hatálya alól kizárt vállalkozás;
- 1.3.3.9. a foglalkoztatói nyugellátást szolgáltató intézmények tevékenységéről és felügyeletéről szóló 2003. június 3-i 2003/41/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 6. cikk a) pontja szerinti foglalkoztatói nyugellátást szolgáltató intézmény, vagy szigorúság tekintetében az ezen típusú intézményre alkalmazandóhoz hasonló prudenciális és felügyeleti követelmények hatálya alá tartozó intézmény;
- 1.3.3.10. a két évet meg nem haladó fennmaradó lejáratú idejű pénzügyi eszközökbe (rövid lejáratú eszközök) befektető és különálló vagy kumulatív célként a pénzügyi rátáknak megfelelő hozamot vagy a befektetés értékének megőrzését kínáló pénzügyi alap kivételével a kollektív befektetéssel foglalkozó, alábbi vállalkozások:
 - 1.3.3.10.1. az átruházható értékpapírokkal foglalkozó kollektív befektetési vállalkozásokra (ÁÉKBV) vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések összehangolásáról szóló 2009. július 13-i 2009/65/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (a továbbiakban: ÁÉKBV irányelv) 1. cikke szerint ÁÉKBV-nek minősülő vállalkozás;
 - 1.3.3.10.2. olyan vállalkozás, amelynek székhelye harmadik országban van és működését olyan jogszabályok szerint engedélyezték, amelyek értelmében az ÁÉKBV irányelvvel egyenértékűnek minősülő felügyelet hatálya alá tartozik;
 - 1.3.3.10.3. az alternatív befektetésialap-kezelőkről, valamint a 2003/41/EK és a 2009/65/EK irányelv, továbbá az 1060/2009/EK és az 1095/2010/EU rendelet módosításáról szóló 2011. június 8-i 2011/61/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv 4. cikk (1) bekezdés a) pontja szerinti ABA, a következők kivételével:
 - a 2011/61/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvnek a mentességek, az általános működési feltételek, a letétkezelők, a tőkeáttétel, az átláthatóság

- és a felügyelet tekintetében történő kiegészítéséről szóló 2012. december 19-i 231/2013/EU felhatalmazáson alapuló bizottsági rendelet 111. cikk (1) bekezdése értelmében jelentős mértékű tőkeáttételt alkalmazó vállalkozás,
- az a vállalkozás, amelynek a megfelelő alap szabályzata, illetve létesítő okirata értelmében kölcsönt nyújthat vagy harmadik féllel szembeni hitelezési kitettséget vásárolhat és szerepeltethet a mérlegében;
- 1.3.3.10.4. olyan vállalkozás, amelyet az európai hosszú távú befektetési alapokról szóló 2015. április 29-i 2015/760 európai parlamenti és tanácsi rendelettel összhangban hosszú távú európai befektetési alapként engedélyeztek;
- 1.3.3.10.5. az európai szociális vállalkozási alapokról szóló 2013. április 17-i 346/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet 3. cikk (1) bekezdés b) pontja szerinti minősített szociális vállalkozási alap;
- 1.3.3.10.6. az európai kockázatitőke-alapokról szóló 2013. április 17-i 345/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet 3. cikk b) pontja szerinti minősített kockázatitőke-alap;
- 1.3.3.11. a tőzsdén kívüli származtatott ügyletekről, a központi szerződő felekről és a kereskedési adattárakról szóló 2012. július 4-i 648/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet 2. cikk 1. pontjában meghatározott, az Európai Unióban székhellyel rendelkező központi szerződő fél, valamint az Európai Értékpapírpiaci Hatóság által a 25. cikk értelmében elismert, harmadik országbeli központi szerződő fél;
- 1.3.3.12. az elektronikuspénz-kibocsátó intézmények tevékenységének megkezdéséről, folytatásáról és prudenciális felügyeletéről, a 2005/60/EK és a 2006/48/EK irányelv módosításáról, valamint a 2000/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló 2009. szeptember 16-i 2009/110/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 2. cikk 3. pontja szerinti elektronikuspénz-kibocsátó;
- 1.3.3.13. a belső piaci pénzforgalmi szolgáltatásokról és a 97/7/EK, a 2002/65/EK, a 2005/60/EK és a 2006/48/EK irányelv módosításáról és a 97/5/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló 2007. november 13-i 2007/64/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 4. cikk 4. pontja szerinti pénzforgalmi intézmény;
- 1.3.3.14. olyan szervezet, amelynek fő tevékenysége az anyavállalata, leányvállalata vagy anyavállalata más leányvállalata számára végzett pénzügyi közvetítés;
- 1.3.3.15. a hitelintézetek és befektetési vállalkozások helyreállítását és szanálását célzó keretrendszer létrehozásáról és a 82/891/EGK tanácsi irányelv, a 2001/24/EK, 2002/47/EK, 2004/25/EK, 2005/56/EK, 2007/36/EK, 2011/35/EU, 2012/30/EU és 2013/36/EU irányelv, valamint az 1093/2010/EU és a 648/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról szóló 2014. május 15-i 2014/59/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv 2. cikk (1) bekezdés 18., 56. és 59. pontjában meghatározott szanálási hatóság, vagyonkezelő szervezet és áthidaló intézmény, valamint részben vagy egészében egy vagy több állami hatóság tulajdonában lévő szervezet, amelyet 2016. január 1. előtt hoztak létre azzal a

céllal, hogy egy vagy több intézmény eszközeinek, jogainak és kötelezettségeinek egy részét vagy összességét átvegye és birtokolja abból a célból, hogy megőrizze vagy visszaállítsa az intézmény életképességét, likviditását vagy fizetőképességét, illetve stabilizálja a pénzügyi piacot.

- 1.4. *pénzügyi közvetítés*: lejárat transzformációt, likviditási transzformációt, tőkeáttételt, hitelkockázatok átruházását és hasonló tevékenységeket magukban foglaló, bankihoz hasonló tevékenységek, így különösen a hitelintézetek tevékenységéhez való hozzáférésről és a hitelintézetek és befektetési vállalkozások prudenciális felügyeletéről, a 2002/87/EK irányelv módosításáról, a 2006/48/EK és a 2006/49/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló 2013. június 26-i 2013/36/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvben (továbbiakban: CRD) 1. melléklet 1-3., 6-8. és 10. pontjában felsorolt tevékenységek;
2. Az 1. pontban nem szabályozott, az ajánlásban használt további fogalmakat a CRR-ben, illetve a CRD-ben meghatározottak szerint kell érteni.

III. Az árnyékbanki tevékenységet végző szervezetekkel szembeni kitétségek korlátozásával kapcsolatos folyamatok és ellenőrzési mechanizmusok

3. Az intézménynek az árnyékbanki szervezetekkel szembeni kitétségei kezelése során hatékony folyamatokat és ellenőrzési mechanizmusokat kell kialakítania, amelyek keretében:
 - a) azonosítania kell az árnyékbanki tevékenységet végző szervezetekkel szembeni egyedi kitétségeit, az intézmény ezekből eredő valamennyi potenciális kockázatát és értékelniük kell e kockázatok potenciális hatását.
 - b) ki kell alakítania az a) pontban foglalt kockázatok azonosítására, kezelésére, ellenőrzésére és mérséklésére szolgáló belső keretrendszerét. A kockázatkezelési területnek részletes elemzéseket kell elvégeznie azon árnyékbanki szervezetek tevékenységére vonatkozóan, amelyekkel szemben az intézmény kitétséget vállal, valamint az intézményt érintő potenciális kockázatokra és annak a valószínűségére vonatkozóan, hogy az ilyen kockázatokból eredő hatások az adott szervezetre is áttérjednek. Az elemzések elkészítését a hitelkockázati bizottságnak kell felügyelnie, amelyet megfelelően tájékoztatni kell az eredményekről;
 - c) biztosítania kell, hogy az a) pontban vázolt kockázatokat megfelelően figyelembe vegye az intézményi tőkemegfelelés belső értékelési eljárása (ICAAP) és szavatoló tőkéjének tervezése során;
 - d) az a) pontban foglalt értékelés alapján meg kell határoznia az intézmény árnyékbanki tevékenységet végző szervezetekkel szembeni kitétségeire vonatkozó kockázattűrését, kockázattávallalási hajlandóságát;
 - e) megbízható eljárást kell alkalmaznia az árnyékbanki tevékenységet végző

szervezetek közötti, valamint az árnyékbanki tevékenységet végző szervezetek és az intézmény közötti összekapcsoltság jellegének és mértékének meghatározására. Ezen eljárás során kiemelten kell vizsgálni azokat a helyzeteket, amikor az összekapcsoltság fennállása pontosan nem állapítható meg, és megfelelő kockázatmérséklési technikákat kell kialakítani az ebből a bizonytalanságból eredő potenciális kockázatokra vonatkozóan;

f) hatékony eljárásokat és az irányítási jogkörrel rendelkező vezető testület felé történő jelentési folyamatokat kell kialakítani az árnyékbanki tevékenységet végző szervezetekkel szembeni kitétségeire vonatkozóan az intézmény átfogó kockázatkezelési keretrendszerén belül;

g) a 4. pontnak megfelelően meghatározott limitek túllépése esetén alkalmazandó cselekvési terveket kell kidolgozni.

4. A 3. pontban említett elvek, valamint a 6-8. pontban rögzített elsődleges módszerek megfelelően meghatározott limitek alkalmazásának felügyelete során az intézmény irányítási jogkörrel rendelkező vezető testületének rendszeresen, előre meghatározott időközönként:

a) ellenőriznie kell és jóvá kell hagynia az intézmény árnyékbanki tevékenységet végző szervezetekkel szembeni kitétségekre vonatkozó kockázatvállalási hajlandóságát és a 6-8. pontnak megfelelően meghatározott egyedi, valamint összesített limiteket;

b) ellenőriznie kell és jóvá kell hagynia az árnyékbanki tevékenységet végző szervezetekkel szembeni kitétségek kezelésére szolgáló kockázatkezelési folyamatot, beleértve az e kitétségekből eredő kockázatok, a kockázatmérséklési technikák és a stresszhelyzetben az intézményre gyakorolt potenciális hatás elemzését;

c) át kell tekintenie az intézmény árnyékbanki tevékenységet végző szervezetekkel szembeni kitétségeinek (összesítve és egyenként egyaránt) a teljes kitétséghöz, valamint a várható és a tényleges veszteségekhez viszonyított arányát;

d) biztosítani kell az ezen ajánlásban említett limitek meghatározásának dokumentálását, beleértve a limitek módosítását is.

5. Az intézmény irányítási jogkörrel rendelkező vezető testülete a 4. pontban meghatározott feladatok elvégzésével megbízhatja a felső vezetést.

IV. Az árnyékbanki tevékenységet végző szervezetekkel szembeni kitétségek korlátozásának elsődleges módszere

6. Az intézménynek a figyelembe vehető tőkéjéhez viszonyítva kell meghatároznia az árnyékbanki tevékenységet végző szervezetekkel szembeni kitétségeikre vonatkozó összesített limitet.

7. Az árnyékbanki tevékenységet végző szervezetekkel szembeni kitétségekre vonatkozó összesített limit meghatározásakor az intézménynek figyelembe kell vennie:

- a) saját üzleti modelljét, a 3.b) pont szerinti kockázatkezelési keretrendszerét és a 3.d) pont szerinti kockázatvállalási hajlandóságát;
 - b) az árnyékbanki tevékenységet végző szervezetekkel szembeni aktuális kitétségeinek a teljes kitétségekhez és a szabályozott pénzügyi ágazat szereplőivel szembeni teljes kitétségekhez viszonyított arányát;
 - c) a 3.e) pont szerinti összekapcsoltságot.
8. Az intézménynek az összesített limit mellett további, szigorúbb limiteket kell felállítania az árnyékbanki tevékenységet végző szervezetekkel szembeni egyedi kitétségeire vonatkozóan. A limitek meghatározásakor az intézménynek a belső értékelési folyamata részeként figyelembe kell vennie:
- a) az árnyékbanki tevékenységet végző szervezet működését szabályozó előírásokat, így különösen, hogy tartozik-e valamilyen prudenciális vagy felügyeleti követelmény hatálya alá;
 - b) az árnyékbanki tevékenységet végző szervezet pénzügyi helyzetét, beleértve többek között, de nem kizárólag, annak tőkeáttételi, szolvencia és likviditási helyzetét;
 - c) az árnyékbanki tevékenységet végző szervezet eszközállományára, különösen a nemteljesítő hitelekre vonatkozóan rendelkezésre álló információkat;
 - d) az árnyékbanki tevékenységet végző szervezet által a saját eszközállományára vonatkozóan elvégzett hitelminőség elemzéseket, amennyiben ilyenek rendelkezésre állnak;
 - e) az árnyékbanki tevékenységet végző szervezet sérülékenységét és érzékenységét az eszközök árának vagy a hitelek minőségének volatilitására;
 - f) az árnyékbanki tevékenységet végző szervezet pénzügyi közvetítői tevékenységének más üzleti tevékenységeihez viszonyított arányát és koncentrációját;
 - g) a 3. e) pontban vázolt összekapcsoltsági pontokat;
 - h) minden egyéb lényeges tényezőt, amelyet az intézmény a 3.a) pont értelmében feltárt.

V. Az árnyékbanki tevékenységet végző szervezetekkel szembeni kitétségek korlátozásának tartalék módszere

9. Ha az intézmény nem képes a 6-8. pontban leírt elsődleges módszert használni, az árnyékbanki tevékenységet végző szervezetekkel szembeni összesített kitétségeire vonatkozóan a CRR 395. cikke szerinti, nagykockázat-vállalásokra vonatkozó limitet kell alkalmaznia, beleértve a CRR 395. cikk (5) bekezdés (tartalék módszer) alkalmazását is.
10. A tartalék módszert az alábbiak szerint kell alkalmazni:
- a) Ha az intézmény nem tudja teljesíteni a 3-5. pontban ajánlott, hatékony folyamatokra és ellenőrzési mechanizmusokra, illetve az irányítási jogkörrel rendelkező vezető testület általi irányításra vonatkozó ajánlásokat, a tartalék módszert kell alkalmaznia az árnyékbanki tevékenységet végző szervezetekkel szembeni összes

kitettségére (azaz az árnyékbanki tevékenységet végző szervezetekkel szembeni valamennyi kitettsége összegére) vonatkozóan.

b) Ha az intézmény teljesíteni tudja a 3-5. pontban ajánlott, hatékony folyamatokra és ellenőrzési mechanizmusokra, illetve az irányítási jogkörrel rendelkező vezető testület általi irányításra vonatkozó ajánlásokat, de nem tud elegendő információt gyűjteni a megfelelő limitek 6-8. pont szerinti meghatározásához, a tartalék módszert csak az árnyékbanki tevékenységet végző szervezetekkel szembeni azon kitettségeire kell alkalmaznia, amelyekre vonatkozóan nem tud elegendő információt gyűjteni. Ebben az esetben az árnyékbanki tevékenységet végző szervezetekkel szembeni többi kitettségre a 6-8. pont szerinti elsődleges módszer alkalmazandó.

VI. Záró rendelkezések

11. Az ajánlás a Magyar Nemzeti Bankról szóló 2013. évi CXXXIX. törvény 13. § (2) bekezdés i) pontja szerint kiadott, a felügyelt pénzügyi szervezetekre kötelező erővel nem rendelkező szabályozó eszköz. Az MNB által kiadott ajánlás tartalma kifejezi a jogszabályok által támasztott követelményeket, az MNB jogalkalmazási gyakorlata alapján alkalmazni javasolt elveket, illetve módszereket, a piaci szabványokat és szokványokat.
12. Az ajánlásnak való megfelelést az MNB az általa felügyelt pénzügyi szervezetek körében az ellenőrzési és monitoring tevékenysége során figyelemmel kíséri és értékeli, összhangban az általános európai felügyeleti gyakorlattal.
13. Az MNB felhívja a figyelmet arra, hogy a pénzügyi szervezet az ajánlás tartalmát szabályzatai részévé teheti. Ebben az esetben a pénzügyi szervezet jogosult feltüntetni, hogy vonatkozó szabályzatában foglaltak megfelelnek az MNB által kiadott vonatkozó számú ajánlásnak. Amennyiben a pénzügyi szervezet csupán az ajánlás egyes részeit kívánja szabályzataiban megjeleníteni, úgy az ajánlásra való hivatkozást kerülje, illetve csak az ajánlásból átemelt részek tekintetében alkalmazza.
14. Az MNB a jelen ajánlás alkalmazását 2017. január 1-től várja el az érintett pénzügyi szervezetektől.

Dr. Matolcsy György s.k.
a Magyar Nemzeti Bank elnöke